

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

נייד: 052-7654216 • כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. • דוא"ל: 7654216@gmail.com

משפט צדק

בפרשה זו מצוה אותנו התורה על מנוי דיינים שישפטו משפט צדק. ודבר זה הוא על פי הפשט חיוב חד פעמי פעם בכמה שנים למנות דיינים מתאימים שישפטו באמת וצדק. בכל זאת פרשה זו מלמדת אותנו שעל כל יחיד ויחיד, בכל עת בכל מצב ובכל מקום, לעמוד על המשמר בכל נסיון שנקלע אליו לשפוט משפט צדק מה צריך לעשות כעת, ולעמוד על המשמר להיות שוטר על עצמו, וביותר בחדש אלול שהוא עת וזמן להתבוננות בענין זה. מהו "משפט צדק"? מלמדנו **האור החיים** הקדוש: דקדק הפסוק לומר משפט צדק ולא "בצדק", ללמדנו שכל פעם שיש משפט, האדם הוא בשר ודם, ותמיד רואה במבט ראשון צד אחד באופן יותר חיובי מהצד השני, לפעמים אחד נראה יותר מכובד או מדבר יותר יפה ומשכנע יותר או שהוא מכיר אותו או שהוא מקורב אליו ועוד כהנה וכהנה. מה יעשה הדיין וינצל? יסיר מבין עיניו את שני האנשים ויברר את ההלכה והדין וצדדי הדברים ע"פ דרך הלמוד, וזו עבודה גדולה עד מאד להסיר מעצמו את כל פרטי הצדדים ולחשוב על פסק ההלכה באופן טהור.

*

מסופר על בעל הש"ך שזכה לכתוב חיבור עצום על כל שלחן ערוך חושן משפט בבקיות וחריפות עצומה שאי אפשר לתאר. פעם היה לו דין תורה עם אחד מבני עירו, באו לדין, ובעל הש"ך הוכיח שהצדק עמו בראיות עצומות כגודל חכמתו. אמר לו הדיין שהוא רוצה ללמוד את הנושא ויבוא למחרת. בא למחרת, אמר הדיין שאחרי בירור היטב, בעל הש"ך אינו צודק למרות טענותיו הגדולות, והסיבה כי הוא עיין בספר חדש שיצא לאור על שלחן ערוך חשן משפט ולא היה כתוב שם מחברו ושם נפסק שבעל הש"ך, חייב. נדהם בעל הש"ך לראות שזה הספר שלו שהוא עצמו חיבר וכתב בספרו לחיוב והבין כי ברגע שנגע לו הדבר שכח ולא שם לבו לפסק זה כי אין אדם רואה חובה לעצמו, ולכן עבודת האדם לראות תמיד גם את הצד של חבירו, וללמד על חבירו זכות.

מיעוט שחוק

פעם העלו משכילי בריסק הצגה לעגנית בנושא "מלחמה על פי התורה". מאות שחקנים שהוצגו כחיילים עלו על הבמה. כשהודיעו: "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישב לביתו", עזבו חלק מהחיילים את הבמה. אחרי ההכרזות "מי האיש אשר נטע כרם ולא חיללו", ו"מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה - ילך וישב לביתו" עזבו חיילים נוספים. כשהגיעה ההכרזה האחרונה "מי האיש הירא ורך הלבב - ילך וישב לביתו", קמו כל החיילים שנותרו - ועזבו. על הבמה נותרו רק שני שחקנים שהתחזו ליהודים זקנים, שעונים על מקלותיהם ותלמודם בידם, וגילמו בדמותם את הגאון מוילנא והשאגת אריה. החרדים של בריסק נפגעו קשות מההצגה העוקצנית, וסיפרו את הדברים לגאון רבי **חיים מבריסק** זצ"ל.

אלא שהרב מבריסק כלל לא נבהל מהמערכון הסאטירי. "אכן, כך בדיוק צריכה להיראות יציאת יהודים למלחמה" הפתיע הרב בתגובתו, והוסיף בחיוך: "רק שהיה על המשכילים להראות את סופה של ההצגה: הגאון מוילנא והשאגת אריה, אכן נותרו כיחידים הראויים לצאת למלחמה. הם גם באמת יצאו אליה שעונים על מקלות ועם גמרא ביד, וניצחו...".

עצה

טובה

במקום לחזור
שוב ושוב
על המלה
"בעיות", נסה
לומר "מצבים",
"הזדמנויות",
"אתגרים".
ההבדל אינו רק
מילולי. (ספר
העוצמות).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"לא יתפתה לרוח העת והזמן, לאמר זה אמוד'ה והכל עושים כן, ואם לא אעשה כמותם אהיה מבוזזה ושנאו אצלם ומלעיגים עלי, כי עליו לדעת שטוב לו להיות מבוזזה אצל חבריו כל ימיו ולא יכעיס את בוראו אפילו רגע אחד כמימריה".

(מגיד חדשות "ח"י עמ' תל"ז).

ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה. ראשית דגן וגו' (י"ח, ג' וד')

הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פל"ט) ביאר דהזרוע הוא ראשית האיברים המסתרבים מן הגוף, והלחיים הם ראשית הגוף, והקיבה היא ראשית המעיים. ע"ש. ולפי דבריו אפשר לומר שזהו שסמך הכתוב "ראשית" וגו' לזרוע לחיים והקיבה ש"ראשית" נדרש על לפניו ועל אחריו. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

מהי תשובה? שתי תשובות בדבר!

הוא לא ידע את נפשו, ורגשות שונים של זעם, עלבון, תדהמה, בגידה ועוד - הציפו אותו באחת.

כיון שהתקשה להכיל את הרגשות העזים, חמק מהמסדרון ומיהר לבית המדרש. התיישב במקומו כשראשו עליו סחרחר ולבו בל עמו.

בינתיים, שמעון יצא מהחדר, והבחין בקצה המסדרון בראובן. הוא קלט שחברו תפסו על חם, והבין כי אין לו ברירה אלא להשיב את הגזלה. נכנס לבית המדרש וניגש אל ראובן, השיב לו את השטר הגנוב ואמר לו בחצי התנצלות: "עזוב, אל תעשה מזה עסק..."

נעצור עתה ונשאל: וכי בכך יסתפק ראובן ויסלח לו? בודאי שלא. הרי הנזק הכספי הוא כאין וכאפס מול תחושת הבגידה והעלבון שנגרמו לראובן מהחבר הנאמן בו בטח ולו גילה את צפונות נפשו. נמצא שבכפליים חטא לו שמעון: ראשית, בעצם הגזלה, ושנית - וזהו העיקר - בחטא הבגידה והמעילה בחברות הקרובה.

כך הוא הדבר כשאדם חוטא כלפי בוראו. למעשה הוא חוטא בכפליים: מלבד החטא על עצם עשיית העבירה, יש גם את חטא המרידה בקב"ה, והוא החטא העיקרי. הקב"ה אוהב אותנו יותר מאהבת אם לבנה, כמו שנאמר "התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה, גם אלה תשכחנה, ואנכי לא אשכחך" (ישעיה מ"ט). ולכן כשאדם גוזל למשל, חוץ מעצם העבירה, הוא גם עושה מעשה בגידה באוהבו הגדול, ואין לך נבזות גדולה מזו. ומאחר שהוא חוטא בשניים, גם התשובה צריכה להיות בשניים: לפני התשובה על החטא עצמו (שבאה לידי ביטוי בברכת "סלח לנו"), עיקר התשובה צריכה להיות על המרידה (שבאה לידי ביטוי בברכת "השיבנו").

הגאון המשגיח רבי מיכאל סגרון שליט"א בקונטרס "להשכיל להיטיב" (מאמרים לחודש אלול) עומד על השאלה הבאה: בתפלת העמידה ישנן שתי ברכות - "השיבנו", ו"סלח לנו", שלכאורה בשתייהן אנו חוזרים על אותה בקשה: מחילה על חטאינו, מדוע איפוא נצרכת כפילות זו?

ומיישב זאת ביסוד גדול בעבודת התשובה: התשובה שאדם עושה מועילה לעצם הניתוק שנוצר בינו לבין בוראו כתוצאה מהמרידה והעזות; על כך אנו מבקשים: "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתך מלכנו לעבודתך" - חזור וקרבתך אליך. אולם, גם לאחר שהאדם שב בתשובה, עדיין נותר לשלם את החוב שנוצר כתוצאה מהעברה עצמה. על כך אנו ממשיכים ומבקשים בברכה הבאה: "סלח לנו אבינו כי חטאנו, מחול לנו מלכנו כי פשענו" - בקשה על מחיקת הדין והחוב שנותרו בגין החטא.

כדי לחדד את ההבדל בין שני חלקי התשובה, המשיך לכך משל:

ראובן ושמעון היו שני חברים טובים. באותה ישיבה למדו וחדד אחד חלקו. תמכו זה בזה באחוה ובשיתוף, והכל ראו בהם אות ומופת לחברים טובים.

יום אחד, בושש שמעון להגיע לבית המדרש. מתוך דאגה, יצא ראובן לחפשו. הוא צעד במסדרון הפנימיה לכיוון חדרם המשותף, ולרגע לא חלם מה עומד להתגלות מול עיניו.

לתדהמתו הרבה, הוא רואה ממרחק את שמעון ידידו פותח את דלת ארונו הפרטי, ושולף משם שטר של מאתיים שקלים.

ראובן נתקף בהלם - החבר הכי טוב שלו גונב ממנו...

נדחי ישראל יכנס

אבל בעינים שלי ראיתי את זה!". מיד ביקש מבנו רבי משה לרדת לבית הכנסת של בית החולים ולהביא גמרא פסחים. הבן רץ, עלה שמונה קומות, הביא את הגמרא, והנה, רבנו צדק. הדברים אינם שם.

מרן הגר"ע התקומם: "אבל במהדורא של הש"ס שלי זה מופיע!". כל כך היה בטוח בזה ולא נח ולא שקט עד שביקש מבנו: "תיסע הביתה ותביא את הש"ס שלי". הבן נסע והביא לו את הש"ס שלו. הוא פתח והראה לחתנו: "הנה, תראה, זה כתוב כאן!".

כך התברר למפרע שזכרונם של שני הגאונים בספר הנדיר לא הכזיב.

כיוצא בו: אחד מתלמידי הישיבה הוציא לאור קונטרס ובו כתב שהיעב"ץ סיים מסכת ביצה בגיל חמש, וכמו שהעיד היעב"ץ עצמו בספרו האוטוביוגרפי "מגילת ספר". רבנו ראה את הדברים והעיר לו בהחלטיות: "אין דבר כזה במגילת ספר!". התלמיד התפלל, שהרי הוא ציטט מהספר! בדק ומצא שפרט זה נוסף רק במהדורא החדשה של הספר שלא היתה למראה עיני רבנו.

זכרונם המופלא של רבנו אצר בתוכו רבבות ספרים - מכל הסוגים המינים והזמנים, מספרי הגאונים והראשונים ועד ספרי אחרוני אחרונים. בקיאותו המקיפה כללה גם ספרים נדירים ונדחים שלומד מן השורה אינו רגיל לעלעל בהם כלל. ועל אף שהוא עצמו לא עסק בהם אלא לפי שעה, היה יכול לקבוע בבטחה: "אין דבר כזה בספר פלוני!", וכשבדקו אחריו במחשב - נמצא כדבריו.

כך היה בשנת תשנ"ב, כאשר הגאון רבי אהרן בוטבול שליט"א הוציא לאור קונטרס ובו הובא בין השאר דרשת חותנו מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. הקונטרס הגיע לידי של רבנו, ולאחר שעבר עליו מרישא לסיפא, שיגר לרבי אהרן גלויה בזו הלשון: "בהעפי עין, ראיתי בסוף הקונטרס בעמוד קס"ה בדרשת מרן הרב שליט"א, שרבי ישראל משקלוב בהקדמה לספר תקלין חדתי [על מסכת שקלים] משבח את רבי זלמן מוולאז'ין שהוא בקי בתלמוד בבלי וירושלמי; ובאמת אין הדברים נמצאים שם כלל, רק בספר עליות אליהו".

באותו יום ממש מרן הגר"ע היה מאושפז בבית החולים הדסה, וכשבא רבי אהרן לבקר אצלו, הציג בפניו את הגלויה. מרן הגר"ע קרא והתפלל: "מה?

רבא - נצמד ללשון בעל המאמר

בספרו "דרכי העיון" (מאמר א' אות י"ט) מוכיח מרן רבנו הגדול ראש הישיבה זצ"ל מעשרות מקורות לאורך התלמוד, שדרך רבא בכל מקום בש"ס להשתדל לבאר את הפירוש המכוון יותר בסגנון ובלשון בעל המאמר, וכאשר הלשון אינו מסתדר הוא מיד מעיר על כך. ובארים נסי (קידושין דף ס"ג ע"א) ציין לעשרה מקומות שאמר רבא את הלשון הייחודית "מתניתין קשיתיה", והקושי ע"פ רוב הוא בלשון המשנה והברייתא.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: האם בראש השנה עדיף לקום לפני עלות השחר ולישון לפני חצות היום, או שעדיף לקום אחרי עלות השחר ולישון אחרי חצות?

תשובה: צד שני עדיף, ובלבד שיקום לפני הנץ.

שאלה: בספר "חיי מוהר"ן" (חלק שני סימן ד"ש) הביא שרבי נחמן מברסלב אמר לאנשי שלומו: "מה אתם יכולים לעשות תשובה, וכי מספיקים ימיכם וכוחכם כולכם לתקן פגם אחד מה שקלקלתם, רק אני עושה תשובה בשבילכם ויש לאל ידי לתקן הכל וכו'..." וכן מובא שאמר "שכל הצדיקים צריכים לי", או "שאפילו צדיקים גדולים לא יודעים גודל מעלת ראש השנה אצלי". כיצד יש להתייחס לדברים אלו?

תשובה: לא להתייחס לגוזמאות. אפשר שלא אמר מעולם, ואפשר מפני שהיו לו מתנגדים רבים שציערוהו אמר כן להפיג את צערו. [וע"ע בספר קובץ מאמרים ח"ג עמוד שלג בהערה].

שאלה: האם גם נשים צריכות לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה וכיפור?

תשובה: לא. אומרים בנוסח ההתרה "שתתירו לנו ולנשינו ולבנינו ולכל הנלוים אלינו".

שאלה: בשלחן ערוך (סימן תקפ"א סעיף ב') מובא המנהג להתענות בערב ראש השנה, האם גם הנשים נהגו להתענות?

תשובה: לא. צריכות להכין התבשילין והסימנים לראש השנה.

שאלה: מתי אוכלים את הסימנים של ראש השנה - לפני המוציא או לאחריו (אנו נוהגים כמנהג תונס לאוכלם לפני המוציא)?

תשובה: הנכון לעשות אחר המוציא, כדי לצאת מספק ברכה אחרונה. ואם תרצו להמשיך במנהגכם, תאכלו כשיעור ותברכו ברכה אחרונה [ע' שו"ת בית נאמן ח"ג סימן צ].

שאלה: בבית שיש בו אקווריום עם דגים, האם יש ענין שהנשים תאמרנה תשליך?

תשובה: אפשר.

שאלה: מי שהתחיל לתקוע בשופר בראש השנה שחל בשבת והעירו לו ששבת היום, האם יסיים את התקיעות או שיפסיק באמצע?

תשובה: יסיים ג' פעמים תר"ת (אם הוא בדרך) שלא תהיה ברכתו לבטלה.

שאלה: מהי הסיבה לאמירת "עושה השלום" בעשרת ימי תשובה, ומדוע בברכת המזון לא אומרים "השלום"?

תשובה: "השלום" בגימ' ספריא"ל שכותב זכיותיהם של ישראל, ולכן זה שייך לתפלות בלבד.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה חי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחיה חי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מנחם ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי חי"ו